

แนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวนของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้า
บ้านโนนกลุ่ม อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

Guidelines for Inheritance of Tai Yuan Culture and Weaving Career
in Ban Non Kum Weaving Community Enterprise Sikhio District,
Nakhon Ratchasima Province

เพียงดาว สภาทอง* และภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร** และปานเทพ ลากเพชร***

Peaingdao Sapathong Pattarawat Jeerapattanatorn and Panthep Larpkesor

*สาขาวิชาบริหารธุรกิจศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) รวบรวมสารสนเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวนของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม และ 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานในเชิงธุรกิจของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประธานศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม ครูโรงเรียนสี่คิ้วสวัสดิ์ผดุงวิทยา ที่มีการจัดกิจกรรมการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวนจำนวน 1 คน และนักเรียนที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวนจำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ วิธีการประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่สนทนาของผู้เกี่ยวข้อง จากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ และฐานข้อมูลบนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประกอบกัน หลังจากทำการวิเคราะห์เนื้อหาทั้งหมดจนได้เป็นข้อสรุปของผลการวิจัย และเขียนผลการวิจัยในลักษณะของความเรียง เพื่อให้ผลงานวิจัยมีความสมบูรณ์มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มมีแนวทางในการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน โดยการเปิดให้บุคคลภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานที่ศูนย์การเรียนรู้ได้ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐบาลหรือภาคเอกชน และมีการสืบทอดผ่านทางโรงเรียน มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการทอผ้าทอไทยวน และการบริหารงาน

ในเชิงธุรกิจของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มนั้นได้มีการจัดตำแหน่งต่างๆให้สมาชิกแต่ละคนดูแลในส่วนนั้น ๆ และยังได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนในส่วนของงบประมาณต่างๆ เครื่องมือและการออกแบบของบรรจุภัณฑ์

คำสำคัญ: การสืบทอดวัฒนธรรม ไทยวน อาชีพการทอผ้า วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจทอผ้า

Abstract

The objectives of this research were to 1) find out the information regarding culture and weaving career in Ban Non Kum Weaving Community Enterprise Sikhio district, Nakhon Ratchasima province, and 2) investigate business management of the community enterprise. The population of the study were 1) the president of the community enterprise, 2) a teacher from Sikhio Sawad. phadungwitthaya School that provided instructional activity in class for the inheritance of Tai Yuan culture and weaving career, and 3) six students that involved in the instructional activity for the inheritance of Tai Yuan culture and weaving career during academic year 2015. Research instruments were semi-structure interview. Research method was Focus Group Discussion. All information from interviews, literatures, academic articles, and research from the research database were

accumulatively analyzed and content analysis was used to summarize the research result, and then transcribed into written texts.

Findings revealed that Ban Non Kum Weaving Community Enterprise regularly promote the inheritance of Tai Yuan culture and weaving career by welcoming all visitors to learn and observe its activities and also organizations both public and private organizations. The community enterprise together with teachers provided learning activities in class about Tai Yuan culture and weaving career. For the business management of the community enterprise, there was 'organizational chart' and 'division of labor' aspect of management. The community enterprise, in addition, has been supported by both public and private organizations in terms of 'budget support', 'equipment', and 'package design' of its products.

Keywords: Cultural Inheritance, Tai Yuan, Weaving Career, Community Enterprise, Education

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าเข้ามามีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวไทยวนอย่างมากไม่ว่าจะเป็น กระแสบริโภคนิยมและระบบเศรษฐกิจที่มีตัวเงินเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น ซึ่งกระแสความเจริญดังกล่าวส่งผลให้วัฒนธรรมของชาวไทยวนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การที่ชุมชนดำรงชีวิตแบบพอเพียง พึ่งพาธรรมชาติ บางส่วนได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเอง กระแสของการเปลี่ยนแปลงนั้นมิได้ส่งผลต่อกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งเท่านั้น แต่ยังคงส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนทุกชาติพันธุ์ (Ethnic Group) ทั่วโลก รวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนประเทศไทยต่างก็ได้มีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม ระบบการผลิต การจัดการทรัพยากร อาชีพ ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมเพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองนั้นสามารถ

ดำรงชาติพันธุ์อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อีกด้วย ซึ่งการปรับเปลี่ยนทางสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ นั้นอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการทั้งนี้ก็เพื่อการอยู่รอด ซึ่งการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหลายประการ อาทิเช่น ภาษา การแต่งกาย อาหาร และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปตามความเจริญของสังคม การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มชนต่าง ๆ ในอนาคตอาจจะไม่หลงเหลือเอกลักษณ์ของตนเองหากไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม

ผ้าทอไทยวน ถือเป็นงานช่างฝีมือดั้งเดิมที่มีลักษณะและเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะตัว กล่าวคือ มีกรรมวิธีในการผลิตสิ่งถักทอชนิดต่าง ๆ ด้วยความละเอียดอ่อนวิจิตรงดงาม ทั้งทางด้าน การเลือกใช้สีสันทันและความงดงามของลวดลายที่ประณีต ที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชาวไทยวนโยนกเชียงแสนในมิติต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ คติความเชื่อจารีต ประเพณีและวัฒนธรรมของตนผ้าทอไทยวนในปัจจุบันกำลังเข้าสู่ขั้นวิกฤต เพราะผู้สืบทอดในการทอผ้าจะมีในบางชุมชนเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุและขาดการถ่ายทอดให้กับเยาวชนคนรุ่นใหม่ บางชุมชนเลิกอาชีพการทอผ้าและหันไปรับเอาการทอผ้าชนิดอื่นที่ไม่ใช่อัตลักษณ์ ตามแบบดั้งเดิมของชาวไทยวนโยนกเชียงแสนเข้ามาแทนที่ ส่งผลให้มรดกภูมิปัญญาเหล่านี้ใกล้สูญหาย

การสืบทอดภูมิปัญญาอาชีพการทอผ้านั้นมีปัจจัยที่สำคัญคือ การมุ่งเน้นการสืบทอดให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อสืบทอดอาชีพการทอผ้าให้คงอยู่ให้เห็นคุณค่าสิ่งที่มี และยังเป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองรวมถึงเป็นการผลักดันให้เกิดอาชีพที่สุจริต และรักษ์ในท้องถิ่นของตนเอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาอาชีพการทอผ้าทอไทยวนของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม

อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยมีการส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันเยาวชนรุ่นใหม่ในชุมชนให้เกิดความรักความหวงแหนในท้องถิ่นจากการร่วมมือหลาย ๆ ด้าน คือ ด้านสถานศึกษาในระบบโรงเรียน ชุมชน วัด ผู้นำชุมชน เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อค้นหาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการถ่ายทอดภูมิปัญญาอาชีพการทอผ้าทอไทยวนสู่เยาวชนรุ่นหลัง

จากที่มีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาส่งผลให้วัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวนนั้น อาจจะถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันลดน้อยลง หรืออาจจะเลือนหายไปในอนาคต การที่คนในพื้นที่บ้านโนนกลุ่ม

อ.สีคิ้ว หรือคนไทยวน จะหันมาอนุรักษ์วัฒนธรรมและอาชีพของตนเองเพื่อมิให้สูญหายไปจากชุมชน โดยการมีจัดการเรียนการสอนการทอผ้าในโรงเรียน ชุมชน หรือศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี ที่บุคคลในชุมชนเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและอาชีพท้องถิ่นมากขึ้น การที่โรงเรียนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอาชีพก็จะสามารถเป็นจุดศูนย์รวมข้อมูลที่สามารถจะเผยแพร่ และกระจายไปยังประชาชนได้อย่างทั่วถึงกัน วัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวนก็จะถูกอนุรักษ์ไว้ได้อย่างยั่งยืน ตามวิธีที่โรงเรียนจัดทำขึ้น อาจจะผ่านประเพณี หรือศิลปวัฒนธรรมพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายและเพิ่มพลังการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอาชีพการทอผ้าทอไทยวนในชุมชนได้มากขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่องแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน ของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อําเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อรวบรวมสารสนเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวนของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อําเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานในเชิงธุรกิจของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อําเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาแนวทางสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน ของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อําเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ประชากร

การศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะมีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน การบริหารงานในเชิงธุรกิจของศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านโนนกลุ่ม การก่อตั้งและการดำเนินงานของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อําเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ยังทำการศึกษาจากประชากรเนื่องจากประชากรมีความรอบรู้ในสิ่งที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเป็นอย่างดี ทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประธานศูนย์วิสาหกิจชุมชน 1 คน กลุ่มที่ 2 ครูโรงเรียนสีคิ้วสวัสดิ์ผดุงวิทยาที่มีการจัดกิจกรรมการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน จำนวนครู 1 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) กลุ่มที่ 3 ศึกษาแก่นักเรียนที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน จำนวน 6 คน (นักเรียนที่กำลังศึกษาวิชาผ้าทอไทยวน ปีการศึกษา 2558)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เพื่อรวบรวมสารสนเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน และพูดคุยเกี่ยวกับการบริหารงานในเชิงธุรกิจของศูนย์ วิสาหกิจชุมชนทอผ้าทอไทยวน รวมถึงการก่อตั้งและการดำเนินงานของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อําเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยแบบสัมภาษณ์นี้ ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มที่ไม่ใช่ประชากร จำนวน 2 คน

2. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จำนวน 1 ครั้ง เป็นการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียนผู้ที่เข้าร่วมสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง ภูมิปัญญา วัฒนธรรม การอนุรักษ์และการพัฒนา การถ่ายทอดวัฒนธรรม วิสาหกิจชุมชน ธุรกิจชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับไทยวน ศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนที่ให้การสนับสนุนการสืบทอด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศ สามารถใช้เป็นแนวทางในการลงพื้นที่เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

2. ลงพื้นที่ศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านโนนกลุ่มและศูนย์วัฒนธรรมไทยวนนครจันทิก อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยกำหนดแนวคำถามปลายเปิด สัมภาษณ์พูดคุยกับประธานศูนย์วิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน และการบริหารงานในเชิงธุรกิจของศูนย์วิสาหกิจชุมชน รวมไปถึงการก่อตั้งและความเป็นมาของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถตอบได้ละเอียดทุกแง่มุม การสัมภาษณ์โดยเล่าเรื่องผ่านชีวิตความเป็นอยู่จากอดีต สภาพการดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และมีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ร่วมกับนักเรียนผู้ที่เข้าร่วมสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน เกี่ยวกับแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาอาชีพการทอผ้าทอไทยวน ของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา และ เพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

สรุปผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 สารสนเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน ของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

จากการสัมภาษณ์และจากการค้นคว้าศึกษาเอกสารเพิ่มเติม แต่เดิมนั้นชาวไทยวนได้อพยพจากเชียงแสนลงมาเรื่อย ๆ และกระจายอยู่ตามแหล่งต่างๆ ของพื้นที่ในประเทศไทย ส่วนชาวไทยวน บ้านโนนกลุ่ม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา นั้นได้แยกมาจากชาวไทยวน อำเภอเสนาไห้ จังหวัดสระบุรี เนื่องจากทางเจ้าเมืองสระบุรีมีความประสงค์ที่จะเลี้ยงโค จึงได้ทำการ

แบ่งชาวบ้านไทยวน ที่อำเภอเสนาไห้มาเป็นผู้ดำเนินการ และพื้นที่แถบนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อหมดหน้าที่มอบหมายแล้วจึงไม่ยอมเดินทางกลับ พวกกันตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นี้ อาชีพหลักของชาวไทยวนในสมัยก่อนคือการทำไร่ทำนา ผู้หญิงเมื่อมีเวลาว่างจากการทำงานก็จะทอผ้าเพื่อใช้สวมใส่กันภายในครัวเรือน ปัจจุบันการทอผ้าทอไทยวนนั้นไม่ได้ทอเฉพาะเพื่อสวมใส่ในครัวเรือนเท่านั้น เพราะได้มีการทอเพื่อจัดจำหน่าย สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และคนในชุมชนได้อีกด้วย ปัจจุบันอาชีพการทอผ้าทอไทยวนนั้น สำหรับชาวบ้านบางคนก็ได้ยึดถืออาชีพการทอผ้าเป็นอาชีพหลัก ส่วนบางคนก็ยึดเป็นอาชีพรอง สำหรับวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวนนั้นยังคงมีให้เห็นอยู่ในชุมชนบ้านโนนกลุ่ม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนกลุ่มทุกคนจะรู้ประวัติความเป็นมาของชุมชนตนเอง แต่เด็กสมัยใหม่บางคนก็ไม่มีความรู้ในทางด้านนี้เลย ฉะนั้นทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มจึงได้มีการจัดเก็บเอกสารต่าง ๆ ที่สามารถใช้เป็นความรู้ให้แก่คนรุ่นหลังเอาไว้แต่อาจจะมีไม่ครบ ทางผู้วิจัยจึงได้หาข้อมูลเพิ่มเติมจากจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ และฐานข้อมูลบนเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อมารวบรวมไว้ด้วยกันในส่วนของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น ทางอำเภอได้จัดทำ Website ของทางอำเภอไว้ และมีข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของศูนย์วิสาหกิจชุมชน

ทอผ้าบ้านโนนกลุ่มแห่งนี้อยู่ด้วย และยังมี website และ fan page ของศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยวน บ้านยวน นครจันทิก ของอำเภอสีคิ้วไว้ให้ได้เรียนรู้อีกด้วย

ประเด็นที่ 2 การบริหารงานในเชิงธุรกิจของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มเดิมที่เป็นแค่การทอผ้าภายในครอบครัว จากแนวคิดที่จะถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน คุณปณิธิ วรวงสานนท์ จึงได้ทำการรวบรวมสมาชิกในชุมชน เพื่อรับการถ่ายทอดความรู้ เพื่อนำไปประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ จึงได้ทำการจัดตั้ง “กลุ่มทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม” ขึ้น เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2525 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการการผลิตผ้าทอ ต่อมาเมื่อวันที่ 9

พฤศจิกายน 2548 จึงได้จัดตั้งเป็น “ศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม” การบริหารงานในเชิงธุรกิจของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มนั้นได้มีการจัดวางสมาชิกในกลุ่มไว้ในตำแหน่งต่าง ๆ เพื่อช่วยกันบริหารงาน

ปัจจุบันศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มมีสมาชิกทั้งหมด 32 คน โดยมีประธานศูนย์ 1 คน คือ คุณปราณีต วรวงสานนท์ มีรองประธาน 2 คน เจริญฤทธิ 1 คน เลขานุการ 1 คน ฝ่ายตรวจสอบ 1 คน ประชาสัมพันธ์ 1 คน และที่เหลือคือสมาชิกในกลุ่มแรกเริ่มนั้นสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะทำการนำเงินส่วนตัวของตัวเองมาลงทุนเพื่อทำการซื้อด้ายมาทอผ้าเพื่อจำหน่าย ทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มนั้นมีกองทุนสัจจะออมทรัพย์ สมาชิกในกลุ่มสามารถกู้ยืมเงินในกลุ่มได้

ในด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันการทอผ้าของทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนบ้านโนนกลุ่มทอเพื่อจัดจำหน่าย สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในกลุ่มและชุมชน มีการจัดจำหน่ายทั้งภายในศูนย์และนอกศูนย์ มีการจัดจำหน่ายผ่านทาง website (ทางอำเภอเป็นผู้จัดทำ website ให้) ร้านค้าชุมชน หน่วยงานราชการ เครือข่าย OTOP ของอำเภอสีคิ้ว เป็นต้น ทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มนั้นมีชื่อเสียงพอสมควร ดังนั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือเอง ทั้งในเรื่องของเงินทุน อุปกรณ์ การประชาสัมพันธ์ หรือแม้กระทั่งการออกแบบรูปแบบของบรรจุภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานเกษตรอำเภอสีคิ้ว เทศบาลเมืองสีคิ้ว พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (บ้านนาวิสาหกิจจังหวัดนครราชสีมา) สถาบันราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นต้น ทางสมาชิกในกลุ่มศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มยังมีการพัฒนาฝีมือและผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นลวดลายผ้า การเลือกใช้สีส้น การนำมาประยุกต์ให้เท่าทันกับยุคสมัย

ประเด็นที่ 3 แนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน ของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา นั้น ได้มี กลไก แนว

ทางการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน โดยการ เปิดให้บุคคลภายนอกสามารถเข้ามาศึกษาดูงานที่ศูนย์การเรียนรู้ได้ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานรัฐบาลหรือหน่วยงานเอกชน เพราะทางศูนย์จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆไว้คอยต้อนรับสำหรับผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานที่ศูนย์แห่งนี้ นอกจากนี้แล้วทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มได้ส่งตัวแทนสมาชิกในกลุ่มไปเป็นวิทยากรและสอนงานให้แก่ชุมชนต่างๆอย่างต่อเนื่อง และทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม ได้มีการไปในความรู้ในสถานศึกษา คือ โรงเรียนสีคิ้ว “สวัสดิ์ผดุงวิทยา” โดยได้มอบให้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นฝ่ายดำเนินการเรียนการสอนโดยได้เชิญวิทยากรท้องถิ่นคือ คุณปราณีต วรวงสานนท์ ประธานศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม มาถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมการทอผ้าให้แก่นักเรียนและผู้สนใจ โดยมีการจัดการเรียนการสอนในวิชา ผ้าทอพื้นบ้านไทยวน และวิชาการทอผ้าด้วยกี่กระตุก

มีอาจารย์สุชัยญา สิทธิกุลเกียรติ เป็นอาจารย์ประจำวิชาและผู้ดูแลโครงการนี้ นักเรียนให้การตอบรับและความสนใจเป็นอย่างดีเพราะว่าสามารถนำความรู้ที่ได้กลับไปใช้ที่บ้านได้ ร้อยละ 80 ของนักเรียนนำไปใช้ปฏิบัติจริงกับทางครอบครัว

ดังนั้นการดำเนินงานของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน จึงเป็นไปในทางที่ดี ดูได้จากที่ได้จัดบุคลากรไปให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและได้เปิดศูนย์วิสาหกิจชุมชนแห่งนี้เป็นแหล่งให้ความรู้ และได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องจึงทำให้มีนักเรียนนักศึกษาหรือองค์กรต่าง ๆ จัดเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา บุตรศรี (2542) ที่กล่าวว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านด้านศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีและการประกอบอาชีพมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนจะดำเนินการโดยนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน จากประสบการณ์เดิมของตน มากำหนดรายละเอียดในเนื้อหาวิชา สำหรับจัดกิจกรรมเสริม ครูผู้สอนจะดำเนินการโดยนำนักเรียนไปเข้ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พรรณี ชุมณี (2548) กล่าวว่า ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง

ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพของชุมชน เนื่องจากอาชีพการทอผ้าเป็นอาชีพเก่าแก่ของอำเภอเสนาให้จังหวัดสระบุรี โดยผู้หญิงจะมีบทบาทสำคัญ และการทอผ้านั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต มีการพึ่งพาซึ่งกันและกันทั้งภายนอกและภายใน มีการปรับบทบาทและหน้าที่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมปัจจุบัน

แนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน ของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มนั้น เป็นรูปแบบหนึ่งที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากชุมชน สถานศึกษา ร่วมมือกันกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ช่วยกันส่งเสริมวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน จึงทำให้เกิดความเข้มแข็งของการสืบทอดโดยปริยาย

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน ของศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้า บ้านโนนกลุ่ม อำเภอเสนา จังหวัดนครราชสีมา ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการค้นคว้าหรือการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. แนวทางการสืบทอดวัฒนธรรมและอาชีพการทอผ้าทอไทยวน โดยผ่านทางโรงเรียน ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ป็นวัฒนธรรมของตนเองและยังสามารถไปช่วยที่บ้านประกอบอาชีพได้อีกด้วย ทางผู้วิจัยจึงคิดว่าทางโรงเรียน หน่วยงานต่าง ๆ และทางศูนย์วิสาหกิจชุมชน ควรให้การสนับสนุนต่อไป และนำไปปรับใช้กับสภาพบริบทอื่นๆในชุมชน นำรูปแบบของการร่วมมือของศูนย์วิสาหกิจชุมชนไปปรับใช้ในชุมชนอื่นๆ เพื่อให้สถานศึกษาต่างๆร่วมสืบทอด และสามารถส่งผ่านวัฒนธรรมรุ่นสู่รุ่นได้เป็นอย่างดี

2. ทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่ม ควรจัดทำwebsiteเป็นของตนเอง เนื่องจากทางศูนย์มีผู้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมและเกี่ยวกับการทอผ้าทอ ของชาวไทยวน ซึ่งทางศูนย์มีข้อมูลที่แน่นหนา มาก ควรจัดทำwebsiteเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป และเพื่อใช้สำหรับจัดจำหน่าย

สินค้าของทางศูนย์ เป็นอีก 1 ช่องทางในการจัดจำหน่าย แต่ปัญหาคือสมาชิกในกลุ่มอาจไม่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศพอที่จะจัดทำ เนื่องจากสมาชิกส่วนมากเป็นชาวบ้านธรรมดาและเป็นผู้สูงอายุ แต่ทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านโนนกลุ่มมีผู้คอยให้การช่วยเหลือ สนับสนุน อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน หรือแม้กระทั่งจากนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา ทางศูนย์วิสาหกิจชุมชนอาจขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานเหล่านั้นให้เข้ามาจัดทำwebsiteให้และให้ความรู้เกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อที่สมาชิกในศูนย์จะได้ปฏิบัติเองได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของศูนย์วิสาหกิจชุมชน เช่น ลวดลายของผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ เนื่องจากประเทศไทยได้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นควรมีการพัฒนาให้เข้ากับยุคสมัยนั้น ๆ

2. สำหรับผู้ที่สนใจในการทอผ้า อาจมีการศึกษาในเรื่องของลายผ้า การทอผ้า ที่ลืงลึกไปกว่านี้ เช่น ผ้าทอไทยวนนั้นมีลวดลายอะไรบ้าง และแต่ละลวดลายนั้นมีกระบวนการ วิธีทออย่างไร ตั้งแต่การใส่ด้าย มัดด้าย การออกแบบลวดลาย เพราะผ้าทอไทยวนนั้น นอกจากผ้าชิ้นสำหรับใช้สวมใส่ที่มีชื่อเสียงแล้วยังมีผ้าที่ทอเพื่อการใช้ในชีวิตประจำวันอีก เช่น ถุงย่าม ผ้าขาวม้า

3. ควรมีการศึกษาในเรื่องของแนวทางการสืบทอดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับใช้ในชุมชนและสถานศึกษาร่วมสืบทอด หรือการนำไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากอาชีพการทอผ้าทอไทยวน ทั้งในชุมชน ต่างชุมชนและสถานศึกษาอื่น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- สุรชัย ภัทรดิษฐ์ หลอดคำ วัฒนา. 2552. เอกลักษณ์
ภูมิปัญญาลวดลายผ้าไทยวน อำเภอสีคิ้ว
จังหวัดนครราชสีมา. สำนักงานวิจัยและ
พัฒนา ระบบฐานข้อมูลงานวิจัย วิทยาลัย
นครราชสีมา.
- สุรชัย ภัทรดิษฐ์ หลอดคำ วัฒนา และคณะ.
ประวัติความเป็นมาภูมิปัญญาผ้าทอพื้นเมือง
ไทยวนอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
- นิตยา บุตรศรี. 2542. การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมา
ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน
ต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด
อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณี ชุมณี. 2548. การสืบสานภูมิปัญญาผ้าทอไทย
วนอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี. กรุงเทพฯ:
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

References

- Phatharadit, S and Wuttana L. 2552. Wisdom
and identity pattern weaving of Tai
Yuan, Sikhio District, Nakhon
Ratchasima Province. Office of
Research and Development Database
research Nakhon Ratchasima College.
[in Thai]
- Phatharadit, S and Wuttana L. and team. The
history of weaving local wisdom of
Tai Yuan. Sikhio District, Nakhon
Ratchasima Province. [in Thai]
- Nitaya, B. 2542. The implementation of
popular wisdom in local curriculum
development of the local curriculum
development prototype schools
under the jurisdiction of the Office
of-Ubon Ratchathani Provincial
Primary Education. Master Thesis
Chulalongkorn University. [in Thai]
- Punnee, C. 2548. Inheritance of Tai Yuan
weaving wisdom, Sao Hai District,
Saraburi Province. Bangkok:
Thammasat University Libraries.
[in Thai]